

BEJÁRÓ

Velkey György

FOLYTONOSSÁG ÉS VÁLTOZÁS

A Kortárs folyóirat a szerkesztőségváltás tükrében

Mostani „bejárásunk” során egy papíralapú, fővárosi és több mint fél évszázados irodalmi aktorral, a Kortárs című folyóirattal foglalkozunk. Igyekszünk tartani magunkat rovatunk szempontrendszeréhez, és olyan elemzést adni, amely elsősorban a szinkroniára koncentrál. Ebben a történelmi pillanatban különösen sokat ígérő egy efféle megközelítés, hiszen idén tavasszal (részben) új szerkesztőség vette át a lapot, amely változás – ahogy maguk a szerkesztők is hangsúlyozták – együtt járhat a folyóirat irodalomszociológiai helyzetének kisebb-nagyobb módosulásával is. Közvetlenül azt megelőzően, hogy megszólaltattuk a szerkesztőket, már kérdéseink összeállításának (ön)reflexív aktusában szembesültünk a lap elmúlt ötven évének ólomsúlyával. És nem kizárólag a „hogyan válaszolhat újra és újra a jelenkor megváltozott igényeire egy ilyen nagy hagyománnyal bíró lap?” kérdésének banális (és kissé zsurnalisztikus) értelmében, amely pusztán az időbeliség személyes (vagy egy intézmény esetében a személyesség mintájára működő) szempontjával számol, hanem elsősorban annak okán, hogy a Kortárs az Írószövetség lapjaként a lehető legszorosabban összekapcsolódott a 20. század második felének magyar irodalom- és politikatörténetével. Megkerülhetetlen tehát, hogy vizsgálódásunkba történeti elemeket is vegyítsünk, különös tekintettel néhány hangsúlyos történelmi pillanathoz kapcsolódóan született szövegszerű reflexióra, mivel ezek a közismert állásfoglalások nagyban kijelölik a folyóirat helyét és e hely módosíthatóságának körlátait a folytonosság és változás dialektikájában. E kényszerű, ám szükségszerű kitérő után szólaltatjuk meg az új szerkesztőség tagjait, illetve áttekintünk néhány nemrégiben megjelent folyóiratszámot, különös figyelmet szentelve annak, hogy kitapintható-e valamilyen módon az ismertetett koncepcióváltás.

„Vállalható múlt...”

Amikor Ambus Lajosnak, a folyóirat új főszerkesztőjének feltettük a Kortárs múltjára, különösen az indulás kényes pillanataira vonatkozó kérdést, e sommás állásfoglalást a következővel toldotta meg: *„leszámítva néhány helytállásra buzdító politikai nyilatkozatot”*. S hogy mindjárt illusztráljuk is, hogy miért e szűkítés, következzenek itt az első Kortárs-mondatok, még 1957-ből, Darvas József, az első főszerkesztő tollából. „Íróink egy részét komoly felelősség terheli – s felelősségüknek tudatában is vannak – az októberi eseményekkel kapcsolatban. De sokan nem is sejtették, nem kívánták – jóllehet szándékuk ellenére elősegítették – azt, ami az elmúlt esztendő fájdalmas és tragikus eseményeiben reánk köszöntött. A soronkövetkező írások mindennél szebben vallanak majd arról, hogy íróink életének döntő tanulsága volt mindaz, amin keresztülmentek, s amiken keresztülment a magyar nép. Határozottan állíthatjuk, hogy szocialista íróink gondolkozása az elmúlt események hatása alatt elmélyültebbé vált, s azoknak az íróknak egy jelentős része, akik nem voltak szocialisták, közelebb kerültek a szocializmushoz.”¹ Látható tehát, hogy történetileg milyen szorosan kapcsolódik egymáshoz politika és irodalom: az ’56-os forradalom vérbe fojtása és az új folyóirat elindulása. Természetesen a folyóirat hivatalos programja is a kádári politika jegyében fogalmazódott meg: „A szűkkeblű irodalompolitika helyébe a szocializmus nagy távlataiban gondolkozó irodalompolitika lépett. [...] Azok a hatalmas konfliktusok, amelyeken minden alkotó ember, író, művész, de minden egyszerű ember is keresztülment az ellenforradalom előtti esztendőkből, az októberi események alatt és utána, forrása, táplálója és formálója irodalmunk fejlődésének is. A múltban íróink egy része sematikusan látta az embert. Most a konfliktusok nyomán kibontakoztak előtte a szocializmus építésének valódi problémái”.

Megkerülhetetlen ez az örökség, s ha már idéztük Ambrus Lajos visszatekintő szavait, akkor említsük meg az önreflexivitásnak egy másik, páratlanul tiszta pillanatát 1997-ből, a Kortárs negyvenéves jubileumi rendezvényéről, amikor Kis Pintér Imre, a folyóirat akkori főszerkesztője ekképp fordult a Petőfi Irodalmi Múzeumban összegyűlt ünneplőkhöz: „A múltat be kell vallani, és ez itt és most is furcsa,

1 Kortárs 1957/1, 1-2.

ambivalens érzésekkel jár. Egy negyvenéves folyóirat jubileumát ünnepeljük [...], mégis olyan lapét, amelynek múltjával csak részben azonosulunk. Nem ünneprontás ez, hanem magyar történelem. Bár én a diszkontinuitás elvét képviselem, van azért folyamatosság is, és van okunk az ünneplésre. Az 1957 szeptemberében megindított Kortárs az MSZMP értelmiségi- és kultúpolitikájának az eszköze: feladata, hogy meggyőzzön az 56-os forradalom vérbe fojtásának szükségességéről, és feladata, hogy minél több és minél tehetségesebb íróttal közölve: legitimálja a Kádár Jánosék szocializmusát. Egyetlen országos irodalmi folyóiratként kezdettől példátlanul nagy hatalma van, ez akkor is megmarad, amikor a konszolidáció jegyében 1961-től melllette az Új Írást is megjelentetik. Monopóliumhelyzete ténylegesen csak a vidéki folyóiratok országos figyelembe kerülésével csökken, de tekintélyét, a példányszámából is következő legszélesebb publicitását 1988-ig semmi sem veszélyezteti. Ám ezt a harminc-egynéhány évet már sohasem lehet kitörölni a történelemből.”²

Szerencsére a rendszerváltásig hátralévő harminckét évben a „helytállásra buzdító” első sorok ellenére nem az „elmélyült szocialista gondolkodás” színvonalatlan megnyilvánulásai, hanem olyan nagy formátumú alkotók határozták meg a Kortárs arcultát, mint Mészöly Miklós, Németh László, Ottlik Géza, Vas István vagy Weöres Sándor. Vagyis központi akarattal és támogatással ugyan, de olyan irodalmi tényezővé vált a folyóirat, amely a kánon legfontosabb alkotóit foglalkoztatta, és mai mércével mérve is magas esztétikai nívót tudott biztosítani. Ráadásul ez a centrális és a hivatalos támogatást élvező pozíció szerencsésen összekapcsolódott a friss irodalmi tendenciákra való nyitottsággal, ami például a nyolcvanas évek próza-fordulatának egyik legfontosabb megjelenési felületévé tette a lapot. E folyamat metonímikus horderejű megnyilvánulása egy szöveghely az 1988-as 11. szám kritikai rovatából: „Az Írószövetség Kritikai Szakosztályának vezetősége úgy találja, hogy az Emlékiratok könyvének visszhangja nem felel meg a mű jelentőségének. Arra gondolt tehát, hogy akkor jár el helyesen, ha Nádas Péter munkájáról nyilvános eszmecekerét szervez. A Kortárs szerkesztősége – osztva a kritikai szakosztály vezetőségének véleményét – a május 30-án több mint száz érdeklődő előtt lezajlott vita anyagának közlése mellett döntött. Kis Pintér Imre bevezetője után akkor Balassa Péter értelmezte Nádas

2 KIS PINTÉR Imre, *A negyvenéves Kortárs*, Kortárs 1997/1, 1.

Péter regényét, majd Radnóti Sándor, Szegedy-Maszák Mihály és Vikár György beszélt. Reméljük, hogy összeállításunk nemcsak Nádas Péter »démonikus művének«, de mindannak mélyebb megértését is szolgálja, szolgálhatja, amit újabb irodalmunk felmutat.” E mondatok jelentősége kettős. Egyrészt rávilágítanak arra a tényre, milyen fontos szerepet töltött be a nyolcvanas évek végén a Kortárs a ma érvényes kánon, avagy – az alábbiakat megelőlegezendő – bizonyos ma érvényes kánonok középpontjában álló művek értelmezésében, másrészt tanulságosak annak tükrében is, hogy az értelmezésre kínált regény írója, valamint idézett értelmezői a rendszerváltást követően többé nem szerepeltek a folyóirat szerzői között, sőt bizonyos távol-ságra kerültek a Kortárstól, holott mindnyájan az irodalmi élet meghatározói lettek, maradtak a rendszerváltás utáni években. A következőkben ezen összetett változást tekintjük át részletesebben, mégpedig a folyóirat munkatársainak ide vonatkozó értelmezései alapján.

„[...] a történet nem teljesen szándékunk szerint alakult”

A rendszerváltást követően, ahogy arra Kis Pintér idézett felszólalása is utal, a folyóirat elveszítette korábbi centrális helyzetét. S bár a közelmúlt történéseivel kapcsolatban különbözőféle értelmezéseket adnak a folyóirat munkatársai, a válaszok modalitásából összességében a Kortárs pozícióvesztésénél összetettebb, a magyarországi irodalom egészére vonatkozó, általános érvényű hanyatlástörténet körvonalai sejlenek fel. Mindennek természetesen megvan az anyagi dimenziója is, hiszen gyökeresen megváltozott a finanszírozás, így a gazdasági liberalizációt követő, a jelenig terjedő időszak, a mostani főszerkesztő, Ambrus Lajos bonmot-ját idézve, lényegében „*a megmaradás érdekében folytatott állandó harc; korábban volt pénz, de nem volt szabadság, ma van szabadság, de nincs pénz*”. Ráadásul a fővárosi lapok különösen nehéz helyzetbe kerültek, hiszen a vidéki folyóiratokkal ellentétben nem számíthatnak (ahogy Ambrus derűlátóan fogalmaz: „*eddig nem számíthattak*”) önkormányzati forrásokra, így teljes

Ambrus Lajos

mértékben a Nemzeti Kulturális Alap támogatására vannak utalva. Igaz, a Kortárs 2009 végén megkapta az NKA három évre szóló támogatását, azaz évi tizenkét és fél millió forintot, de a szerkesztők szerint ez az összeg csak a folyóirat fenntartásához szükséges pénz egyharmada, ezért mind a szerkesztők, mind a lapban publikáló szerzők rendkívül szerény összegekért dolgoznak.

Másrésről a finanszírozás mértéke mellett a rendszerváltást követően az irodalmi élet mélyszerkezete is átalakult, amely folyamat gyökeresen megváltoztatta a Kortárs helyzetét is. Az pedig már csak értelmezés kérdése, hogy e változást a központosított kánont felváltó sokszínűség szerencsés megvalósulásaként írjuk le, amelyben a Kortárs az egyik kánont képviseli a kettő-három avagy sok egyenrangúnak vélt kánon között, vagy a dekanonizáció kategóriájával operálunk, amely értelmezés továbbra is feltételez egy aránylag körülhatárolható és egységes főkánont, és a Kortárust e főkánonból kiszorult, vagy oda soha nem tartozó szerzőket előtérbe helyező, alternatív fórumnak tekinti.

Kis Pintér már említett felszólalása inkább a második értelmezéshez áll közel, jellemzően hanyatlástörténetként elbeszélve a rendszerváltást követő éveket: „Aztán bekövetkezett az elképzelhetetlen változás, és 1990–91-től ez a szerkesztőség, én magam is ezt a szélesen értett értékelvű hagyományt igyekeztünk folytatni sok más ellenében. Nem rajtunk múlt, ha a történet nem teljesen szándékunk szerint alakult. [...] A romeltakarítás, helyzetfelmérés közös munkája helyett hirtelen érthetetlenül és értelmetlenül kialakult kulturális állapot egyre inkább a »szellemi Bejrút« jövőképét sugallta. [...] Nem az a baj, hogy végül is azok az irányzatok váltak uralkodóvá, amelyek látványosan szakítottak a közösségfeltő hagyománnyal. A szellemi életben szinte minden irányzat jogosult. Az igazán nagy baj abban rejlik, hogy az egyébként persze egymással is zsörtölődő vezérek, a mérv- és mértékadó törvényértelmezők olyan szűken definiálták az értékes irodalom lehetséges kompetenciáját, hogy abból a magyar írók jó háromnegyede kimaradt. A Kortárs kezdettől békíteni igyekezett, kihátrálni ebből a nem ínyére való kultúrharcból, de ezt az öncsonkítást egy percre sem fogadta el – meg is büntették érte: bojkottal, szürkeség-váddal, pénzmegtagadással, elhallgatással.” Kis Pintér ünnepi beszédének e szókimondó és borúlátó kijelentéseit pozitív végső mérleg követi: „noha a folyóirat újabb teljesítményét minősíteni nem tudom, nem is tisztem, annyit mégis bizvást mondhatok, hogy e szél-

malomharccal a Kortárs nem járt rosszul. Ösztönösen rátalált egy, a tülekedők által gazdátlanul hagyott kincses területre.”

Természetes, hogy az új szerkesztőség tagjaival való beszélgetések mindegyike érintette a Kortárs közelebbi múltjának e jelentős kérdéseit, a kialakult viszonyok értelmezése viszont nem bizonyult egyhangúnak. Ambrus Lajos szintén a hanyatlástörténet-narrációhoz kapcsolódik, amikor kérdésünkre válaszolva „a nemzeti konzervativizmusba való beleszorulás” kifejezést használja az elmúlt húsz évvel kapcsolatban, de figyelemreméltó, hogy értelmezése annyiban mégis eltér a Kis Pintér-féle koncepciótól, amennyiben Ambrus szerint a marginalizálódás elsősorban nem bojkott és tudatos elhallgatás eredménye, amelyet a folyóirat értékválasztásai vontak maguk után, hanem egy olyan összetett folyamat („beleszorulás”), amelyet nem érdemes kizárólag bizonyos ellenséges erőket hibáztatni.

A fiatalabb szerkesztők, Thimár Attila és Vincze Ferenc szintén regisztrálják a magyar irodalmi élet megosztottságát, de a különböző kánonok között ők nem fedeznek fel olyan hierarchikus viszonyokat, amilyenek Kis Pintér vagy Ambrus idézett szavaiban benne foglaltattak, hanem egymás mellett létező, egyenrangú kánonokról beszélnek, amelyek létrehozásában a Kortárs is komoly szerepet vállalt az Írószövetség lapjaként: a 2004-es tömeges kilépési hullámot követően elsősorban a hagyományörzés jegyében.

Thimár Attila a következőképpen fogalmaz a közelmúlt szépírói magatartásformáival kapcsolatban: *„én nagyjából két irányt látok napjaink íróinak működésében. Az első irány számára a közösség igényére való reagálás mellett fontosak a marketingszempon-
tontok is, míg a második önmagát a kultúra alapvető részének tekintve keveset ad ezekre, és azt várja, hogy a közösség ismerje fel az ő művészi, esztétikai értékeit. Ebből a konzervatívabb alapállásból egy öntudatos bezárkózás következik: én olyan dolgokat csinálok, amelyek fontosabbak a nemzet, a társadalom számára.”* S azt a tényt, hogy az utóbbi években a kritika jelentős része inkább az e törésvonal másik oldalán található alkotók kanonizálását segítette elő, Thimár szintén a marketing kategóriájával magyarázza: *„az egyik csoportnak az irodalom eladhatósága*

Thimár Attila

is fontos szempont, ezért jóval nagyobb hangsúlyt helyez arra, hogy megfelelő mennyiségű kritika is szülessen a műveiről, hiszen az irodalomról alkotott elképzelésének ez fontos része; a másik oldal alkotója, aki szerint műve önmagában hordozza az értékeit, amelyek miatt e közönség szeretni fogja, nem fog ezért lépéseket tenni.”

Vincze Ferenc a törésvonalat illetően hasonlóképpen vélekedik, ráadásul ő a kritikával kapcsolatban sem gondolja helytállónak az egyes szám használatát: *„azt azért nem lehet mondani, hogy egyfajta kritika létezne; úgy gondolom, hogy több kánon létezik egymás mellett, és többfajta kritika. A kanonizációs folyamatok egymás mellett, párhuzamosan haladnak, valójában nem erősebb egyik a másikonál”*. E kettős kánonnak a népi-urbánus fogalompárra építő leírását ugyanakkor végérvényesen idejétmúltnak tartja. Kis Pintérhez hasonlóan ő is a társadalmi felelősségvállalás mértékét látja döntőnek az irodalmi életben belüli törésvonalak megállapításakor, de rögtön hozzát teszi, hogy mintha az utóbbi

Vincze Ferenc

időben mindkét oldal számára egyre fontosabbá válna ez a szempont, s ekként e különbségek, vagy legalábbis a szembenállás mértéke is csökkenne. Thimár Attila is azon a véleményen van, hogy *„ma már nem a másikkal való szembenállás az önmeghatározás legfontosabb eleme, hanem az, hogy én mit tudok letenni a magyar irodalom asztalára, mivel az utóbbi időben mindkét csoportosulás kezdi belátni, hogy az irodalomnak ez a megosztottsága komoly presztízsveszteséget okozott magának a szépirodalomnak, amely a háttérbe szorult más kulturális szereplők közepébe”*. Látható tehát, hogy az ifjú szerkesztőgárda elbeszélésében már nem a dekanonizáció, hanem a polarizáció válik kulcsfogalommá, sőt végül a megosztottság hatályvesztése is elképzelhetővé válik.

*„Amíg lesz papíralapú folyóirat Magyarországon,
addig lesz Kortárs is”*

Ezen a ponton érkezünk el a jelenbe, a szerkesztőségváltás pillanatához. A mostani pillanat a súlyos múlt és a végtelen jövő közötti szinte testetlen jelen: mindössze négy szám látott napvilágot az új szerkesz-

tőség vezetésével, ráadásul – mint megtudtuk – a megjelent szövegek jó része még örökölt írás, csak egy-egy alkalommal mutathatta meg az új vezetés a saját választásait. Vagyis inkább a múlthoz való viszonyról és a jövőre vonatkozó tervekről beszélhetünk, mint egy már elemezhető szövegtestről és karakteres új arculatról. Annyi azonban bizonyosnak látszik, hogy az új és fiatal csapat nagy lendülettel vágott bele a munkába.

Ejtsünk néhány szót magáról a változásról! A főszerkesztői munkát Ambrus Lajos vette át, aki 1994 óta a folyóirat prózaszerkesztőjeként dolgozott, 1983-tól pedig a szombathelyi Életünk szerkesztője volt. A folytonosságot képviseli Sturm László, a kritikarovat szerkesztője is, és az, hogy a régi szerkesztőségből hárman is főmunkatársként a lapnál maradtak: Kis Pintér Imre, Ács Margit és L. Simon László. Az új felállás szerint a versrovatot Pécsi Györgyi, az Új Könyvpiac főszerkesztője, a prózarovatot pedig a már idézett Vincze Ferenc vezeti, aki korábban az ELTE Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszékének tudományos segédmunkatársa, illetve a Napút szerkesztője volt, és ő maga is rendszeresen publikál prózát és tanulmányokat. A tanulmányrovatot Thimár Attila, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészkarának egyetemi docense kapta meg, aki Ambrus Lajos jellemzése szerint afféle „tudós tanár, aki a szakember megfontolt eleganciáját képviseli majd a lapnál”. A minden számban helyet kapó képzőművészeti tanulmányért és az ehhez kapcsolódó képszerkesztésért, valamint a külső megjelenésért Novotny Tihamér felel. Ezen megfontolt és a folytonosságot is fenntartó, ugyanakkor mégiscsak mélyreható személyi változások háttérben – ahogy Thimár kifejti – „nem egy okos felsőbb akarat állt, amely úgy látta jónak, hogy most, amikor az irodalmi életen belüli csatározások alábbhagytak, ideje váltani, hanem az élet hozta úgy, hogy a korábbi szerkesztők elfáradtak, és relatíve fiatalabbak vették át az irányítást, akik természetesen változásokat is hozhatnak a folyóiratnál”. Az mindenesetre bizonyos, hogy egy, a korábnál fiatalabb szerkesztői gárda állt össze, amely, ha esztétikai krédóik sarokpontjai meg is egyeznek, egy sokszínű és már bizonyított társaság.

Ami a terveket illeti, Thimár és Vincze a hagyományok őrzését, a már meglévő szerzőgárda kibővítését a fiatalítás jegyében, valamint a nyitottságot és a minőséget említik az új szerkesztőségi munka legfontosabb szempontjaiként. A Kortárs Kiadóval való szoros kapcsolat folytán olyan eszközök is vannak a szerkesztőség kezében, ame-

lyek akár nagy jelentőségű életművek világra segítését is lehetővé tehetik a jövőben (igaz, az akadozó központi támogatások és – hívja fel külön a figyelmet Ambrus Lajos – a magánmecenatúra gyakorlatilag teljes hazai hiánya komoly gondot jelenthetnek e területen). Adottak tehát a fiatalítás feltételei, s a prózaszerkesztő Vincze mindjárt sorolja is az új generáció meghatározó képviselőit: Potoczky László, Falvai Máttyás, Csender Levente. Valóban: ha kezünkbe vesszük az elmúlt négy számot, szinte minden rovatban találunk új neveket. A már beérkezett, szinte klasszikus költők mellett (Kalász Márton, Vasadi Péter) olyan fiatal alkotók versei szerepelnek, mint Lanczkor Gábor, Bálint Tamás vagy Kele Fodor Ákos. A tanulmányírók közül több szerző a PPKE bölcsészkarához kötődik: Góbel Ágoston még az egyetem hallgatója, Urbán Péter néhány éve végzett, Horváth Kornélia pedig sikeres és széles körben elismert oktató, aki számos alapvető publikációval rendelkezik az irodalomelmélet és a (poszt)modern magyar irodalom körében. A kritika rovat is egyaránt hozza például Alföldy Jenő és Rónay László, valamint Halmi Tamás és Dobás Kata írásait. A határon túli magyarság hagyományosan hangsúlyos jelenléte megmaradt, sőt kiegészült néhány fiatal alkotóval (Potoczky László, Iancu Laura). Ami az integratív pozíciót illeti: valóban találunk olyan szerzőket, akik hagyományosan máshová sorolt folyóiratokban is rendszeresen publikálnak, illetve széles körben elismert és értelmezett alkotók (többek között Szabó T. Anna, Szálinger Balázs vagy Lanczkor Gábor). S ha igaz, hogy a leendő budapesti vezetés támogatni fogja a fővárosi lapokat, akkor e szerzők csoportja további tagokkal bővíülhet.

Fentebb már utaltunk arra, hogy a kilencvenes évektől beálló „szellemi Bejrút” állapota és az annak kapcsán kifejtett (ön)reflexió milyen mélyen meghatározta a Kortárs arculatát. Arra is kitértünk, hogy az új szerkesztőség tagjai kevésbé konfliktusos alapállásból kezdik meg a munkát, sőt néhányan egyenesen anakronisztikusnak tartják az irodalmi tér kétosztatúságát, és békésen egymás mellett élő kánonokról, valamint erősödő közös hagyományról beszélnek. Véleményünk szerint ezek a magasztos szerkesztőségi tervek csak akkor valósulhatnak meg maradéktalanul, ha a folyóirat és az Írószövetség kapcsolata is újraértelmezésre kerül. A lap belső oldalán ugyanis továbbra is az áll, hogy „A Magyar Írószövetség irodalmi és kritikai folyóirata”, márpedig e szervezet, ahogy Ambrus Lajos is leszögezi, az utóbbi időben „*túlpolitizálódott és problematikusává vált*”. Természetesen a hagyomá-

nyos feladatok, az érdekvédelem, a szociális ellátás és az utaztatás finanszírozásához szükség van írószervezetekre. Egyre vagy kettőre: mindegy. De tény: a 2004-es politikai és ideológiai indíttatású szakadás után az integratív szerep betöltését megnehezítheti, ha egy orgánium ilyen erősen elkötelezett egyik vagy másik oldal felé. Még akkor is, ha a folyóirat működése valójában tökéletesen független a szervezettől; az új főszerkesztő megfogalmazásában „*a Kortársnak nem kell híven követnie az Írószövetség éppen aktuális irányvonalát, a lapnak óvakodnia kell a politikai konfesszióktól és a szerkesztéspolitikai zártaságtól*”.

Igaz, a Bajza utcai írószövetségi székház kiváló rendezvényhelyszín: felolvasóestek, beszélgetések, sőt akár kamaratárlatok befogadására is alkalmas. S ez utóbbival el is érkeztünk a folyóirat leglátványosabb újításához: a képzőművészetek erős és koncepcionális jelenlétéhez, Novotny Tihamér munkájához. Novotny, bár történelem-népművelés szakon végzett, egyetemista kora óta foglalkozik képzőművészettel. Korábban Szentendrén dolgozott a Ferenczy Múzeumban, illetve bekapcsolódott a Vajda Lajos Stúdió és a Marosvásárhelyi Műhely munkájába, 1997-ben pedig a Magyar Televízióhoz, közzelebbről a Vizuális Művészetek Szerkesztőségéhez került Szemadám György jóvoltából. E tapasztalatok révén megismerte a teljes hazai képzőművészeti életet, amely – mint mondja – „*nagyon színes, nagyon sokrétű, és rengeteg olyan értéke van, amiről nem veszünk tudomást és amit nem tudunk elhelyezni*”. A következő évfolyamokban ezt a sokrétűséget szeretné bemutatni elsősorban elfeledett vagy elhanyagolt képzőművészeti értékeink felkarolásával, személyeken és csoportokon keresztül. A közeljövőben Novotny inkább a festészet, a szobrászat és a grafika köréből merít, de néhány éven belül akár a fotográfia, a performer vagy az installációs művészet is szerepelhet a rovatban. Ami az eddigi számokat illeti, a sort márciusban Kelle Antal képei és Novotny róla szóló tanulmánya nyitotta, míg az áprilisi szám Dúdor Istvánról szól, tanulmány helyett visszaemlékezéssel a pozsonyi Lacza Éva dokumentumregényéből közölt részlet formájában. A májusi szám Kéri Mihály, a júniusi pedig Eöry Emil alkotásait mutatta be. Bár a

Novotny Tihamér

folyóirat külső megújulás előtt áll, ami nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az alkotások valóban értékelhető formában kerüljenek az olvasó elé, a címlap és a hátlap jelenleg is méltó felületet jelent a művek számára. Novotny erre is kitér: *„a borító, amely elől-hátul színes, úgy viselkedik, mintha egy jelet tartanánk az emberek elé, ami óbatatlanul maga után von bizonyos képzettársításokat. S függetlenül attól, hogy minden művész önérték, a választásokkal bizonyos értelmezéseket is adhatunk.”*

A Kortárs önértelmezésének mindig is fontos eleme volt a politikával való kapcsolat. Láttuk az indulás pillanatait, kitértünk a kilencvenes évektől kezdődő, politikailag determinált polarizálódási folyamatra, amely 2004-es írószövetségi szakadásban csúcsosodott ki, és a folyóirat konzervatív, értékmentő orientációjáról is szót ejtettünk. Idén újabbat fordult a történelem, s a lap feltehetőleg ismét maga mögött érezheti a korábban nem látott legitimitással felruházott és ezúttal demokratikus hatalom támogatását. A politikával való viszony önmagában nem korrumpál: nem is létezhetne ma országos jelentőségű folyóirat állami vagy önkormányzati támogatás nélkül. Ám ahhoz, hogy a Kortárs ismét a magyar irodalmi élet legmeghatározóbb fórumai közé kerüljön, emellett tisztes távolságra és folyamatos önreflexióra van szükség. Sőt ennél is többről van szó: vélhetően a Kortárs lesz azon intézmények egyike a jövőben, amely kialakíthatja a hatalom és humán értelmiség kapcsolatának új mintázatát, ez pedig a politikai megújulás lehetőségfeltételeinek megteremtődése után a szellemi megújulás lehetőségét is magában hordozza. S mivel nem lehet mindent törvényekkel szabályozni, mindez döntően jóakarát, erkölcs és folyamatos önmérséklet kérdése. Ebben rejlik az új szerkesztőség igazi kihívása.